

- EICHHOFF, W., 1875, Scolytides receuillis au Japon. *Ann. Soc. ent. Belg.* 18 : 195—203.
 ———, 1878, Ratio, descriptio, emendatio Tomycinorum. *Mém. Soc. R. Sciences Liège* 8.
 GREEN, E. E., 1912, Shot-hole borers. *Trop. Agric.* 38 : 37—39.
 HAGEDORN, M., 1912, Ipiden als Kaffeeschädlinge. *Entom. Blätt.* 8 : 33—43.
 KALSHOVEN, L. G. E., 1924, Beschadigingen en plagen van mahonie (*Swietenia*) op Java. *Med. Inst. Plantenziekten* no. 69.
 ———, 1958, The occurrence of the primary twig-borer *Xyleborus morstatti* Hag. in Indonesia. *Ent. Ber.* 18 : 220—252.
 ———, 1959, Dr. A. Zimmerman's Java Scolytids identified. *Ent. Ber.* 19 : 224—227.
 ———, 1961, A note on the identity of *Xyleborus* species, formerly reported as twig-borers of coffee in Tonkin. *Ent. Ber.* 21 : 133—136.
 RIDLEY, H., 1913, *Agric. Bull. Fed. Mal. States* 1 : 256.
 RUTHERFORD, A., 1913, Some insect pests of 1913. *Dep. Agric. Ceylon, Bull.* No. 15.
 ———, 1914, *Xyleborus compactus* Eichh. a borer of Tea and Coffee. *Trop. Agric.* 42.
 ———, 1914, Insects injurious to Camphor. *Trop. Agric.* 42 : 463.
 SPEYER, E. R., 1918/1919, Report o.t. work o.t. Ent. Div. including special investigations into shot-hole borer of tea. Ceylon Adm. Rep. for 1917. Dep. Agric. The same for 1918.

Nederlandse Chalcididen

door

M. J. GIJSWIJT

I. Parasieten in gallen van *Rosa* spp. en *Salix repens*.

Dank zij vergunningen, verleend door de heren F. K. OZINGA en E. C. M. RODERKERK, was het mij mogelijk tamelijk grote hoeveelheden gallen in de duinen van „Duin en Kruidberg” en de „Kennemer Duinen” te verzamelen. Het ging hierbij om 1500 tot 2000 gallen van *spinossissima*, ca. 800 van *Pontania*, ca. 100 van *rosarum*, ca. 200 van *rosaria* en enige tientallen van elk van de andere soorten. Van de hieruit verkregen Chalcididen volgt hieronder een opsomming. Daarna, in de samenvatting, enige opmerkingen over een paar soorten.

1. <i>Eurytoma rosae</i> Nees	uit <i>Diplolepis spinossissima</i> , <i>D. rosarum</i> , <i>D. mayri</i> , <i>D. eglanteriae</i> .
2. <i>Eurytoma aciculata</i> Ratz.	uit <i>Pontania viminalis</i> .
3. <i>Torymus bedeguaris</i> (L.)	uit <i>Dipl. mayri</i> , <i>D. rosae</i> .
4. <i>Eupelmella vesicularis</i> Ratz.	uit <i>Dipl. spinossissima</i> , <i>D. mayri</i> , <i>Pontania viminalis</i> .
5. <i>Torymus tipulariarum</i> Zett.	uit <i>Rhabdophaga rosaria</i> .
6. <i>Habroclytus capreae</i> (Swed.)	uit <i>Pontania viminalis</i> .
7. <i>Habroclytus bedeguaris</i> Thoms.	uit <i>Dipl. spinossissima</i> , <i>D. rosarum</i> , <i>D. mayri</i> , <i>D. eglanteriae</i> .
8. <i>Caenacis inflexa</i> (Ratz.)	uit <i>Dipl. spinossissima</i> .
9. <i>Tetrastichus ecus</i> (Walk.)	uit <i>Dipl. eglanteriae</i> .
10. <i>Tetrastichus</i> sp. A	uit <i>Dipl. spinossissima</i> , <i>D. mayri</i> , <i>D. eglanteriae</i> .
11. <i>Entedon diotimus</i> Walk.	uit <i>Rhabdophaga rosaria</i>

II. De parasieten van *Lithocolletis blancardella pomifoliella* Zell.

Er is weinig bekend van de Nederlandse Chalcididen en het is daarom plezierig, als iemand tijdens het onderzoek van een insect parasieten kweekt en deze opstuurt.

Gedurende zijn werk met de in de titel genoemde minerende micro heeft de heer J. KUCHLEIN een hoeveelheid sluipwespen uit met mijnen bezet appelblad verkregen. Hij was zo vriendelijk mij deze te zenden en ik geef hieronder een overzicht van de verkregen parasieten. De mijnen zijn verzameld in Hoorn, Baarn en Amsterdam. Het aantal is mij niet bekend, wel het tijdstip van uitkomen, nl. 3 tot 28 augustus 1959.

	aantal	%
<i>Cirrospilus pictus</i> (Nees)	46	38
<i>Sympiesis sericeicornis</i> (Nees)	23	19
<i>Cirrospilus vittatus</i> Walk.	20	16
<i>Apanteles</i> sp.	15	12
<i>Sympiesis gordius</i> (Walk.)	5	4
<i>Pnigalio pectinicornis</i> (L.)	5	4
<i>Tetrastichus cyclogaster</i> (Ratz.)	5	4
? <i>Epilampsis laomedon</i> (Walk.)	2	2
<i>Pediobius ?polita</i> (Ratz.)	1	1
totaal	122	100

Voor zover mij bekend is BOUCEK (1959) de enige, die een lijst van parasieten van deze gastheer heeft opgesteld. Hij vermeldt *Cirrospilus lyncus* Walk., *C. pictus* (Nees) en *Sympiesis sericeicornis* (Nees). De laatste twee soorten zijn hier de meest voorkomende geweest. Opgemerkt moet worden, dat deze dieren ook als parasiet van *Apanteles* kunnen optreden (secundair parasitisme).

Merkwaardig is, dat *C. lyncus* niet uit de mijnen tevoorschijn gekomen is, terwijl het dier wel in Nederland voorkomt (tot nu toe is het bekend van Terschelling en Nunspeet). In plaats daarvan is *Cirrospilus vittatus* Walk. wel in grotere hoeveelheden gekweekt. Deze is een parasiet van velerlei mineerders.

Sympiesis gordius (Walk.) (= *Eulophus stramineipes* Thoms.) en *Pnigalio pectinicornis* (L.) zijn ook parasieten, die uit veel mijnen gekweekt zijn; voor zover mij bekend altijd in kleinere aantallen. Al deze soorten komen in heel Midden- en West-Europa voor.

Tetrastichus cyclogaster (Ratz.) wordt genoemd als parasiet van *Rhynchaenus*- en *Lithocolletis*-soorten. Het geslacht *Tetrastichus* Hal. behoeft dringend bewerking. Het aantal soorten is zeer groot, de gegevens daarentegen zijn spaarzaam. *T. cyclogaster* wordt tot nu toe gekenmerkt door het korte nauwelijks ovale abdomen en de witte poten (inclusief coxae). Geel zijn: de voorzijde van het gezicht en een band op alle abdominale segmenten. (Bij de hier gekweekte dieren zijn de eerste segmenten zelfs helemaal geel).

Epilampsis laomedon (Walk.). Gekweekt zijn 1 ♂ en 1 ♀. De antennen van de laatste zijn verloren geraakt. Het aantal dieren is te klein om een zekere determinatie mogelijk te maken.

Uiteraard is het niet zeker, dat al deze dieren parasiteren op *blancardella*. Het is altijd mogelijk, dat met de blaadjes enkele niet opgemerkte gastheren worden meegesmokkeld.

Summary

1. A list is given of Chalcids reared from galls from *Rosa* spp. and from *Salix repens*, collected in the dunes of the prov. of North Holland. Interesting is the occurrence of

a. *Caenacis inflexa* (Ratz). The larvae probably feed on *Periclistus spinosissimae* Dettmer. The females are much smaller than those reared from other hosts, their length varying from 2.0—2.5 mm. Apart from that, the description given by M. DELUCCHI in 1957 fits well for these wasps.

b. *Habrocytus bedeguaris* Thoms. The wasps reared from the galls of *rosarum*, *eglanteriae* and *spinosissimae* are very small too, the length of the females varying between 2 and 2.7 mm.

c. *Tetrastichus* sp. A. This is the most abundantly occurring *Tetrastichus* I reared from Rose galls in the Western part of Holland. It does not fit to any description I saw. It is possible this is the animal which is mentioned by some authors (RIEDEL 1910, GIRAUD 1877, KIRCHNER 1867) as *Tetrastichus rosarum* Foerster, but I cannot find the source.

II. A list is given of parasites reared from apple leaves with mines of *Lithocolletis blancardella pomifoliella* Zell. The leaves were collected near Hoorn, Baarn and Amsterdam. The parasites emerged in the month of August.

Literatuur

BOUCEK, 1959, *Acta ent. Mus. Nat. Pragae* 33 : 189.

Ankeveen, G. Graaf Schimmelpenninckhof 2.

Kiriakoff, S. G., *De rupsen-systematiek, levensmilieus, voedsel*. Wetenschappelijke Mededeling nr. 44 van de Kon. Ned. Natuurhist. Ver., 1962.

In deze 56 pagina's tellende publicatie geeft Prof. KIRIAKOFF een uitstekend overzicht over de voornaamste wetenswaardigheden van de rupsen. Allereerst behandelt hij de uitwendige bouw, toegelicht door een aantal figuren. Dan volgt een overzicht over de levenswijze, daarna een tabel tot het bepalen van de families, vervolgens een overzicht van het voedsel en de voedselmilieus en tenslotte een alfabetische lijst van de voedselplanten met de rupsen, die erop voorkomen.

Er bestaan verschillende uitstekende buitenlandse publicaties met lijsten van voedselplanten, maar afgezien van de „Tydwyzer der Rupsen” van Johann MADER van 1779 is dit de eerste Nederlandse uitgave van zo'n overzicht. Het spreekt vanzelf, dat zo een lijst voor een groot deel compilatiewerk is met het eraan verbonden gevaar van fouten, die door het van elkaar overnemen een bijzonder hardnekkig bestaan kunnen leiden. Ook is het lang niet zeker, dat een bepaalde rupsesoort in onze streken op een plant voorkomt, waar hij in andere gebieden wel op te vinden is. Tenslotte kunnen rupsen ook op een plant gaan leven, die ze daarvoor volkomen versmaadden of die hier vroeger onbekend was. Een mooi voorbeeld van het laatste is het voorkomen van *Pieris*-rupsen op de Kattesnor, *Cleome spinosa*, die pas enkele tientallen jaren bij ons als sierplant wordt gekweekt.

Een dankbare taak voor allen die zich met Lepidoptera bezig houden, zal dan ook zijn de lijst aan hun ervaringen te toetsen en alle afwijkingen of toevoegingen die ze ontdekken, aan Prof. KIRIAKOFF te melden, opdat ze in een volgende druk verwerkt kunnen worden.

Het spreekt welhaast vanzelf, dat ik de publicatie warm aanbeveel, maar ook, dat hij door een tweede gevolgd moet worden, waarin de rupsen in alfabetische volgorde staan met de voedselplanten, die ervan bekend zijn.

De prijs bedraagt voor leden van K. N. N. V. en N. E. V. f 2,75, te storten op postrekening 13028 van het bureau van de K. N. N. V. te Hoogwoud. — LPK.